

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
Norge

Oslo, 23. september 2020

Offerspill sjakklubb: Høringssvar til Kulturdepartementet om forslag til ny lov om pengespill.

Herved oversendes Offerspills kommentarer til den norske Regjeringens «Høringsbrev om forslag til ny lov om pengespill», datert 29.juni 2020.

Vi håper våre innspill blir tatt med i vurderingen i Regjeringens videre arbeid med utviklingen av en fremtidsrettet, norsk spillpolitikk.

Med vennlig hilsen

Jon Kristian Haarr
Daglig leder

Magnus Carlsen
Styreleder

1. Om Offerspill sjakkklubb

Offerspill sjakkklubb ble formelt stiftet 17. juni 2019, med en visjon å videreutvikle sjakk i Norge, både på topp- og breddenivå. Klubben har per i dag 340 medlemmer, og er Norges suverent største sjakkklubb. Verdens beste sjakkspiller, Magnus Carlsen var initiativtager til opprettelse av klubben, og er fortsatt leder av vårt styre.

Sjakk er blitt en folkesport i Norge. Vi ønsker å være en fremoverlent klubb med lav terskel for å bli medlem, spennende aktiviteter og hvor man kan møte likesinnede over et slag sjakk. Hovedtyngden av medlemmene er mellom 20 og 35 år.

På Internett er det estimert at 300.000-600.000 nordmenn spiller sjakk. Offerspill ønsker å satse på rekruttering av denne gruppen, hvor vi anslår at svært mange er interessert i å spille sjakk i mer organiserte former.

Det å kunne spille og satse på sjakk på heltid, er per i dag svært vanskelig i Norge. En profesjonalisering av det organisatoriske sjakk-Norge er derfor noe vi jobber iherdig for å bidra til. Vi ser behovet for å kanalisere penger inn i sjakken på andre måter enn i dag, hvor medlemsavgift er hovedinntekten til klubber og forbund. Norges sjakkforbund er som kjent ikke medlem av Norges Idrettsforbund, og nyter derfor ikke godt av overføringer fra Norsk Tipping via Tippenøkkelen.

Derfor jobber Offerspill aktivt med å prøve å skaffe samarbeidspartnere som kan hjelpe flere av våre dyktige, yngre sjakkspillere som ønsker å satse. I januar 2020 inngikk vi en toårig generalsponsoravtale med det internasjonale pengespillkonsernet Kindred Group, som eier internasjonale spillmerkevarer som Unibet, Maria Casino og Bingo.com.

Avtalen er en av de største i norsk sjakk noensinne, og sponsorbidraget – fire millioner kroner, fordelt på to år – er øremerket støtteordninger for Offerspills talenter og elitespillere, samt prosjekter for de mer enn 400.000 nordmenn som kun spiller sjakk på nett.

Ved hjelp av dette sponsorbidraget har Offerspill allerede sjøssatt en rekke prosjekter, som vi uten vår hovedsponsor ikke ville ha vært i nærheten av å kunne realisere: Blant disse prosjektene er, talentprogram for unge profesjonelle sjakkspillere, to internasjonale turneringer, verdensrekord i største turnering på Internett, flere åpne turneringer for hobbyspillere, og ansettelse av daglig leder for å profesjonalisere driften.

Sjakkporten var også blant de første som på rask tid klarte å tilpasse seg pandemien, og ta konkurransene fra fysiske møter og inn på den digitale arenaen. Offerspill har siden 12. mars blant annet arrangert over 50 digitale sjakkturneringer.

Gjennom samarbeidet med Kindred Group har vårt styre også satt seg grundig inn i den norske pengespilldebatten. Vi har brukt mye tid og ressurser på å forstå så vel nasjonale, regulatoriske utfordringer, og dukket grundig ned i fakta fra andre land som har gjennomgått omregulering av sine spillmarkeder.

Vår klubb ønsker å bidra i denne debatten, basert på fakta.

2. En fremtidsrettet, norsk spillpolitikk – for fremtidens generasjoner

Når Regjeringen nå skal skape en ny, norsk pengespillpolitikk, må vi anta at visjonen er å skape en fremtidsrettet spillmodell – ikke å beskytte fortiden. En lov tilpasset de unge som skal vokse opp, ikke de som var unge for 20-30 år siden.

De fleste medlemmene i Offerspill representerer fremtiden. Vi er født i tiåret før, eller rundt, årtusenskiftet, og vår generasjon har som fremtredende trekk at vi er optimistiske på fremtiden.

En gradvis, og så fullstendig, digitalisering av samfunnet har alltid vært en naturlig del av livet vårt, etter hvert som vår horisont har gått fra å være lokal, via nasjonal til global. Vi ser på verden som en grenseløs lekeplass, like mye som en arbeidsplass uten fysiske og geografiske begrensninger. Vi ser utover og fremover, ikke innover. Alt er mulig, og oppnåelig.

Vår generasjon opptatt av verdier, selvrealisering og meningen med livet, og vi er antagelig mer opptatt av å bli sett og hørt enn foregående generasjoner. Vi tør å utfordre samfunnet og bedriftene på verdispørsmål, like mye som vi tør å utfordre gamle strukturer og politikk.

En avgrensning av vårt digitale handlingsrom er for oss like merkelig som å fjerne eikene fra sykkelhjulet fortsatt tro at sykkel fungerer like godt. Det svekker respekten for lovgivere og politikere, og svekker respekten for reguleringsinstituttet. Og øker sjansen for at folk og selskaper som lever og handler på nettet finner lovlige omveier rundt lovverket.

For det er fortsatt ikke – og vil ikke være – forbudt å spille hos internasjonale spillselskaper. For oss gjelder det bare å finne frem til de vi ønsker å kjøpe onlinetjenester hos.

3. Offerspills hovedbudskap i våre kommentarer til lovforslaget

Høringsnotatet legger opp til svært betenkelige innstramninger, i en monopolordning som - etter vårt syn - for lengst er i utakt med tiden vi lever i. Vi blir oppriktig skremt når vi leser departementets forslag til innstramninger i pengespilloven. Vi opplever at norske myndigheter ikke ønsker å ta inn over seg at vi lever i 2020, i et av verdens mest demokratiske og moderne land, der teknologien de siste 10 årene har løpt mye raskere enn monopollet.

Vår oppriktige mening er at det fremlagte lovforslaget drar oss - fremtidens generasjoner -baklengs inn i denne fremtiden.

Forslaget oppleves mer som en undertrykkelse av vår handlefrihet, enn som en fremtidsrettet kurs for å ta kontroll over hele det digitale pengespillmarkedet, der den uttalte hensikten er «...for å forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og sikre at slike spill skjer på en ansvarlig måte.»

Utad er Norge tydelige når vi kritiserer andre land for sensur av Internett. Vår egen innskrenkning av friheter synes derimot å være uten grundig diskusjon i lovutkastet.

Det norske spillmonopolet ble som kjent opprettet ved lov for å hindre spillavhengighet. En sideeffekt var å sørge for midler til gode formål, primært breddeidretten, men vi har forstått at

sistnevnte formål ikke alene er et såkalt «legitimt formål» i tråd med EU-retten, for å opprettholde et monopol.

Ja, beskyttelse og finansiering er fortsatt veldig gode intensjoner, og bør fortsatt være grunnmuren i fremtidens spillpolitikk, mener vi.

Men ingen av disse intensjonene nås dessverre i dagens lovverk. Loven har nær sagt stått stille, mens resten av samfunnet har galoppert av gårde, inn i den digitale tidsalderen.

Vår bestemte mening, etter å ha lest og reflektert over lovforslaget, er at departementet først og ensidig har fastslått at en enerettsmodell er det eneste saliggjørende systemet, for så å bygge forsvarsverket og argumentasjonen rundt denne – for oss – udokumenterte påstanden.

Her er punktene vi reagerer sterkest på i høringsutkastet:

- Vi finner få, eller ingen, grundige refleksjoner i saksfremlegget rundt hva som faktisk har skjedd på det norske og internasjonale spillmarkedet de siste årene, ei heller om nasjonal og global forbrukeratferd i nåtid og fremtid. I stedet baserer høringsutkastet seg på markedsbeskrivelser og undersøkelser (*primært Stortingsmelding 2016-2017*) som er opptil fem år gamle, og helt eller delvis utgått på dato. Fem år er lang tid i vår digitale tidsalder.
- Vi har den siste måneden fått med oss at fremtredende jurister med EU-rett som fordypningsområde – professor Mads Andenæs ved Senter for privatrett, og tidligere ESA-president Carl Baudenbacher - sterkt har kritisert Norges tilnærming til EU-lovgivningen på dette området, også med henvisning til NAV-skandalen. Vi skjønner da lite av hvordan Kulturdepartementet så enkelt og påståelig kan fastslå at foreslåtte innstramninger av enerettsmodellen *ikke* er i strid med EU-lovverket, uten at det tydeligvis finnes internasjonale rettsavgjørelser som beviser dette.
- Like lite finner vi det velbegrunnet at en innstrammet enerettsmodell objektivt og faktisk er en bedre løsning for et mer ansvarlig spillregime, enn en lisensordning. Lovforslaget inneholder ingen underliggende dokumentasjon på at en lisensordning gir dårligere beskyttelse for problemspillere, og mindre inntekter til idrett og frivillighet.
- Det er ikke gjennomført noen utredning av hva som faktisk er mest ansvarlig, heller ikke sammenlignet hva slags ansvarlighetstiltak som allerede er iverksatt av de seriøse, internasjonale selskapene. Ingenting av dette er for eksempel benchmarket mot Norsk Tippings regime.
- I saksfremlegget letes det ikke etter årsaker til at 55.000 nordmenn nå er problemspillere, og at flere enn før er i risikozonen (*jfr. en stor og fersk undersøkelse fra Universitetet i Bergen*). At antallet registrerte nordmenn med problematisk spilladferd fortsetter å øke, på Lotteritilsynets vakt, bør ikke forbigås i samme stillhet som nå.
- Etterprøvbare fakta fra våre spill-lisensierte naboer Sverige og Danmark løftes merkelig nok ikke frem som en del av saksfremlegget. De oversees eller utelates, slik at vi som er interessert i helheten må finne dem frem selv. Dette er dokumentasjon som faktisk viser at det i disse

landene beviselig kommer økte inntekter til idrett og frivillighet i lisenssystemet, at staten får stålkontroll på kanaliseringen, og at myndighetene får bedre kontroll over problemspillerne.

- Det hoppes glatt bukk over det faktum at Norsk Tippings søsterselskaper i Sverige og Danmark har klart seg imponerende godt i en ny konkurransesituasjon, til tross for frykt, motstand og opphetet debatt før lisensordningen ble politisk vedtatt. Vi har lest at Danske Spil leverte sitt aller beste regnskap og største overskudd noensinne i 2019, mens Svenska Spel noterte omsetningsøkning i sitt første år med regulert konkurranse. Også dette er et viktig poeng i drøftingen hvis man har interesse av et bredest mulig faktagrunnlag for å vurdere hensiktsmessigheten av fortsatt monopol versus lisenssystem.
- Lisensinnehavernes bidrag til svensk og dansk idrett er ikke nevnt med en eneste setning. Bare i Sverige har merkevaren Unibet alene tilført idretten milliardbeløp i sponsorinntekter, i tillegg til skatteinntektene. På toppen kommer tilsvarende engasjementer fra andre spillaktører.
- Lovforslaget tar heller ikke inn over seg de stadige mørkere, økonomiske skyene som blåser inn over norsk idrett, og ser også helt ut til å ha glemt hverdagen for den sterkt voksende delen av idrettsbevegelsen som har valgt å stå utenfor NIF-systemet (se kap. 4).

4. Grunn pilar 1 i et fremtidsrettet lisenssystem: Beskyttelse

Offerspill vil med dette rette en klar oppfordring til politikere og regulerende myndigheter: Stans nå, ta en time-out på prosessen - og tenk dere om! Det er lov å snu tide, og utrede dette på et bredere og mer rettferdig faktagrunnlag.

Før det er for sent, er det fortsatt mulig å diskutere hvordan vi kan skape et trygt, lønnsomt og velregulert miljø for pengespill i Norge, med betydelig grad av statlig kontroll. Det kommer antagelig ikke til å skje i et fortsatt monopol.

Hvorfor heller ikke gå i motsatt retning, og spørre – gjerne presse - fremtidens potensielle lisensinnehavere om hva de kan – og må – akseptere i et lisenssystem? Forenklet sagt:

Etablere verdens mest innovative kontroll og beskyttelsessystem for problemspillere, på tvers av alle selskaper. Og med felles verktøy for overvåking, detektering og utestengelse.

Krav om tids- og kostnadsbudsjett, innføring av kredittgrenser, krav om bank-ID, felles og obligatoriske overvåkningssystemer som konkret analyserer individuelle spillemønstre og ser etter problematisk spilladferd, samt felles utestengelsessystemer er elementer som enkelt kan innarbeides som strenge lisenskrav.

Vi skal ikke lenger enn til Sverige for å se at dette fungerer. Det lisenspålagte utestengelsessystemet Spelpaus beskrives i vårt broderland som en kjempesuksess, og per 1.9.2020 hadde 54.000 svensker trykket på knappen for å stenge seg ute fra alle lisensierte spillselskaper samtidig.

Listen kan sikkert gjøres lenger, hvis målet er å skape verdens tryggeste og mest velregulerte miljø for online pengespill. Mange av disse tiltakene benyttes riktig nok av Norsk Tipping i dag, men

virkingen vil være langt sterkere dersom alle spillselskaper og kunder er omfattet av samme ansvarlighetsregler.

5. Grunn pilar 2 i et fremtidsrettet lisenssystem: Finansiering av idrett og frivillighet

Når det gjelder å skape en tryggere og mer forutsigbar økonomisk fremtid for norsk idrett og frivillighet; hvorfor ikke tvinge lisensinnehaverne til å sette av et årlig minimumsbeløp, i tillegg til skatteinntektene som kommer fra den lisenspålagte skatteprosenten?

Myndighetene kan utfordre selskaper som søker lisens om sammen å garantere - for eksempel - 1 milliard (+) øremerkede kroner til idrett og frivillighet, gjennom et statlig styrt fordelingssystem, i tillegg til den pålagte skattesatsenerføring til gode formål. Dette kan være et fint sted å starte første året. Beløpet kan være stigende i takt med markedsomsetning og lønnsomhet.

Med vår kjennskap til den seriøse delen av den internasjonale industrien innen online pengespill, kan vi på det nærmeste garantere at de viktigste aktørene vil være lydhøre for denne typen offensive og «sviende» krav for å kunne operere på norsk jord.

Vi har fått med oss fra debatten at det utenfor Norges grenser er bred juridisk enighet om at EØS-avtalen er tydelig på at finansiering av idrett og frivillighet ikke kan være dominerende argument for å beskytte et monopol.

Likefullt var finansiering av breddeidretten en bærebjelke for innføring av det norske monopol. I debatten har vi imidlertid store vanskeligheter med å forstå om de som kjemper for monopol mener hensynet til finansiering er viktigst, eller om det er beskyttelse av problemspillere. Men vi er enige i at begge forhold er avgjørende – også i et lisenssystem.

Norges sjakkforbund er ett eksempel på et stort særforbund som i dag står utenfor Norges Idrettsforbund, og derfor ikke får nytte godt av overføringer fra Tippetøkkelen. Mer moderne idretter som skateboard, paintball, droneracing, parkour, tricking, gateidrett, streetworkout, kiting, BMX, sparkesykkel, longboarding, snowboard og freeski er eksempler på uorganiserte og egenaktiviserte idretter i sterk vekst, som også faller utenfor det gode selskap.

Å ikke engang være villige til å ta debatten om alternative finansieringsformer som tilfaller flere, gjennom en lisensregulering - fordi noen har bestemt at monopol er best for alle, og dermed basta – er alt annet enn ansvarlig, synes vi.

Derfor er vi også overrasket over at lovforslaget så enkelt også hopper bukk over den organiserte idrettens (NIF) de facto økonomiske utfordringer anno 2020. Vi synes beregningene fra Menon Economics fra 2018, som gjennomførte en samfunnsøkonomisk analyse av en lisensordning for online pengespill i Norge, er enda mer relevante i dag enn da rapporten ble offentliggjort for litt over to år siden. Rapporten fra Menon, gjort på oppdrag for fire utenlandske spillselskaper, viste (i 2018) at en enerettsmodell vil gi mindre penger til norsk idrett og frivillighet om bare noen år. Dette fordi veksten i markedet er på onlinespill, der stadig flere nordmenn søker seg til de utenlandske selskapene – uansett hvilke sanksjoner og tiltak som myndighetene setter inn.

Ifølge rapporten vil tippeoverføringene vise en nedadgående kurve allerede i 2023. Men dette bildet ble tegnet halvannet år før pandemien kom, snudde verden på hodet, og nærmest røsket bunnen ut av store deler av idrettens inntektsgrunnlag.

I dagens Covid-19 regime skaper begrenset aktivitet nesten ikke inntekter utenom spillemidler og krisepakker. Denne høsten starter lag, foreninger og forbund forhandlingene om neste års sponsoravtaler, der forhandlingsmotparten ofte er et lokalt, regionalt og nasjonalt næringsliv som selv har opplevd lavere aktivitet, mindre inntekter og kutt i neste års budsjetter grunnet korona.

Selv om 2020 har vært hele Norges «annus horribilis», er det sannsynlig at økonomien i idretts- og frivillighets-Norge av samme grunn kommer til å gå fra vondt til verre i 2021. Det vil ta lang tid «post corona» å rette opp dette.

Covid-19 er ikke i seg selv et argument for å endre spillpolitikk, men det siste halvåret har vist hvor sårbare mange norske lag og klubber er økonomisk. Å ikke ville diskutere nye inntektsstrømmer i en alternativ pengespillmodell, mener vi er uansvarlig selv uten korona.

Vi våger påstanden at departementet - med støttende ovasjoner fra den øverste ledelsen i Norges Idrettsforbund, som jo er programforpliktet til å være lojale mot enerettsmodellen og Norsk Tipping - marsjerer i sjenerende utakt med store deler av idrettsbevegelsen, herunder også de som er underlagt NIF-paraplyen. Under fjelltoppen har vi møtt mange, organiserte aktører som genuint ønsker å delta en diskusjon om lisensordning og nye pengestrømmer, men som ikke tør å delta i debatten i frykt for å bli stemplet som illojale.

Også innenfor NIF-systemet sitter det store særforbund, klubber og enkeltpersoner som rett og slett ikke tør å fremme et annet syn enn det offisielle, selv om behovet for en bredere debatt om alternativ finansiering blir mer og mer akutt.

NIF-medlemmer er jo pålagt ved lov å ikke fremme et annet syn enn NIFs offisielle. I NIFs langtidsplan, som ble vedtatt på Idrettstinget i 2019 heter det: «Idrettstinget anser det som en klart illojal handling mot norsk idrett å markedsføre, eller på annen måte bidra til å fremme ulovlige pengespill.»

Det betyr i vel i realiteten at enhver idrettsleder som måtte ha et annet syn på spillpolitikken enn den vedtatte, kan sanksjoneres av sin egen klubb eller forbund hvis de åpner for politisk debatt om et lisensmarked. Så lenge enerettsmodellen er det eneste saliggjørende, er det fritt opp til NIF å slå ned på meningsbærere som de mener «*fremmer ulovlige pengespill*», selv om meningen er politisk og prinsipielt betinget. NIF kan selv definere hva som ligger inn under begrepet «*å fremme*».

Det er ikke rart at debatten er fraværende i idrettsbevegelsen, selv om det ulmer skikkelig under toppen.

Vi mener mye om dette. Også på vegne av både sjakkspillere og den uorganiserte delen av idretts-Norge, og i lojalitet til idrettsvenner under eller utenfor NIF-paraplyen. Vår sjakkklubbs sponsoravtale med én internasjonal aktør, er bare et lite – men illustrerende og godt – eksempel på at det finnes stor vilje til å støtte norsk idrett fra seriøse spillaktører utenfor landets grenser.

Hvis vi igjen tør å se til Sverige og Danmark, står eksemplene i kø på hvordan lisensierte, internasjonale spillselskaper sprer sine markedsinvesteringer på en rekke klubber, arrangementer og forbund, som en del av sin konkurransesituasjon og samfunnsansvar. I et strengt regulert system som er felles for alle – både norske borgere og norske og utenlandske spilltilbydere.

Offerspill sjakklubb vil med dette takke for oppmerksomheten. Vi ser frem til å delta i en fruktbar og fordomsfri diskusjon om fremtidens moderniserte, norske pengespillmodell.